

הסיפור של משה וזלטה(זהבה) מצוצקי

מספר אליהו מץ מצוצקי אודות הוריו:

הורי משה וזלטה (זהבה) מצוצקי היו על הספינה כמעפילים כן היו גם דודי ודודתי מאיר והינדה רובינשטיין. את העלילה האקסודוסית שמעתי מאז היותי ילד בביתנו בראשל"צ. האמת שלא הבנתי בדיוק על מה הם דיברו. אבל בדרך כל שהיא הושפעתי מהסיפור של הורי והתלאות שעברו במלחמת העולם השנייה.

הורי לא היו אנשים בני אדם אידיאולוגים ולא השתייכו לשום תנועה ציונית. לכן גם כתוב על תעודות המסע שלהם ציוני כללי. הם לא היו ציונים ובוודאי שלא היו כלליים. הם נסעו לפלשתינה, ארץ ישראל כדי להיות עם בני משפחתם שהיגרו לשם כמה שנים לפני מלחמת העולם השנייה. מאידך יתר בני המשפחה המורחבת כן היו ציונים ואפילו חלקם היו חברים בתנועת גורדוניה. על כן אמי זלטה, לחצה על אבי להגיע לארץ ישראל.

בצעירותו אבי למד נגרות והפך לנגר מצליח בגיל מאוד צעיר. מאחר והם גרו בעיירת גבול בין רוסיה ופולין הוא החליט ללמוד צילום אצל הצלם המקומי. באותם ימים היית דרישה גדולה לצילומי פספורטים. תוך זמן קצר הוא רכש את הצלמניה מבעליה עם שותף והוא ניהל אותה עד לתחילת מלחמת העולם השנייה. קראו לו "מוישה הצלם". הוא היה צלם די טוב. אבא היה אדם שקט, אהב לקרא ונדיב מאוד. על כן ומאחר והיה לו מספיק כסף מעסקי הצילום הוא עזר לחלק מבני המשפחה להגר לארה"ב. מתוך המחשבה שהוא לא יאמר לאף יהודי לאן לנסוע ולנדוד.

אבי משה מצוצקי בן שלום-בר נולד בשנת 1916 בעיר אוסטרוב-מזובצק, פולין. בין התאריכים 5/4/1938 ועד 9/1939 אבי שרת בצבא הפולני. בעיצומה של הפצצה והמתקפה הגרמנית על ברית המועצות ביוני 1941. הורי נמלטו מאזור מזרח פולין שבשליטה סובייטית מאז 1941 . הם הגיעו למזרח רוסיה שבאסיה התיכונה, שם נחו זמן מה בעיר בוכרה שבאוזבקיסטן. כילד שמעתי סיפורים רבים אודות הימלטות הוריי באמצע הלילה. האירוע הזה נכח תמיד במחשבות אבי, והוא לקח את זיכרונותיו אתו אל הקבר.

הוריי שרדו את השואה. בלילה שבו נמלט מביתו הוא קיבל את ההחלטה הקשה ביותר שגבר צעיר יכול לקבל: הוא בחר בכאב רב לברוח עם אמי ולהותיר את משפחתו מאחור. כל משפחתו נרצחה עד מהרה בידי הגרמנים הפולשים. אירועי אותו לילה, השפיעו עליו מאוחר יותר, להשאיר את אמי בבוכרה ולהצטרף למאמצי הצבא האדום לנקום בנאצים על מעשיהם בשנת 1941. בצבא האדום אבי היה סרג'נט (מפקד מחלקה) בחטיבת הקלעים ה-2 .

כאשר אני כותב "לנקום" כוונתי היא פשוטה כמשמעה, אבי הצטרף לצבא הסובייטי בתאריך 23.2.1944 במסגרת הקומיסריון הצבאי באזור העיר בוכרה, רק משום שרצה לנקום על רצח

משפחתו. לשם כך הוא היה מוכן להיפרד מהנוחות היחסית של מזרח רוסיה ולהילחם באומץ, עד אשר הגיע אל שערי ברלין. הוא לחם כצלף ביחידה הקדמית ביותר של הצבא הסובייטי. הוא גם שילם ביוקר על הרפתקתו, נפצע קשה, שהה זמן רב בבית חולים צבאי, התאושש, וכך סיים את שירותו הצבאי בצבא הסובייטי בתאריך 25.5.1946. השלטונות הסובייטים מצדם, כמחוות הוקרה, העניקו לו מדלית "גבורה" והתירו לו לנסוע אל העיר שממנה ברח. שם הוא ראה במו עיניו מה קרה לכל משפחתו. אמי, זלטה/זהבה, גם היא שרתה בצבא האדום בתפקיד אחות בבית חולים צבאי.

בסוף המלחמה אבי חזר לבוכרה, אסף את אמי, חזר לפולין ב-1946, ומשם הם נסעו בדרכי "הבריחה" לפלשתינה ארץ ישראל, לא לפני שבילו כחצי שנה במחנות הגרוש הבריטים פפנדורף ואמדן שבגרמניה, בגלל אירועי האנייה "אקסודוס" בשנת 1947. מאחר שאבי היה צלם והמצלמה הייתה אתו לאורך כל הדרך. כך יצא, שכאשר החלו ההכנות למסע של האקסודוס, מישהו מהמארגנים, בקש מאבא לצלם צילומי פספורטים את המעפילים, הגברים והנשים בעבור תעודות המסע שלהם. כשאבי הגיע ארצה הוא מסר בשנות החמישים את הפילמים שהוא צילם לסוכנות היהודית עבור הארכיון הציוני.

בארץ נולדו למשה וזהבה 2 בנים. שם אחי הצעיר ברוך ואני הבכור אליהו, נולדתי בתל אביב בספטמבר 1948. התגוררנו בראשון לציון, העיר שעשתה את השפה העברית המודרנית מה שהיא. כילד, אהבתי להקשיב לסיפורים של הוריי וקרובי משפחתי. רובם סופרו ביידיש וברוסית - יידיש קלטתי בקלות, אבל מרוסית רק מילים אחדות. כמובן, האתגר האמיתי היה לקרוא, לכתוב ולדבר עברית. לפרנסתו משה עבד בתחזוקת לולים ורפתות במושב נטעים שמדרום לראשל"צ.

<u>תמונות מתוך האלבום המשפחתי</u>

<u>משמאל לימין :- משה האמא שלו ואחותו</u>

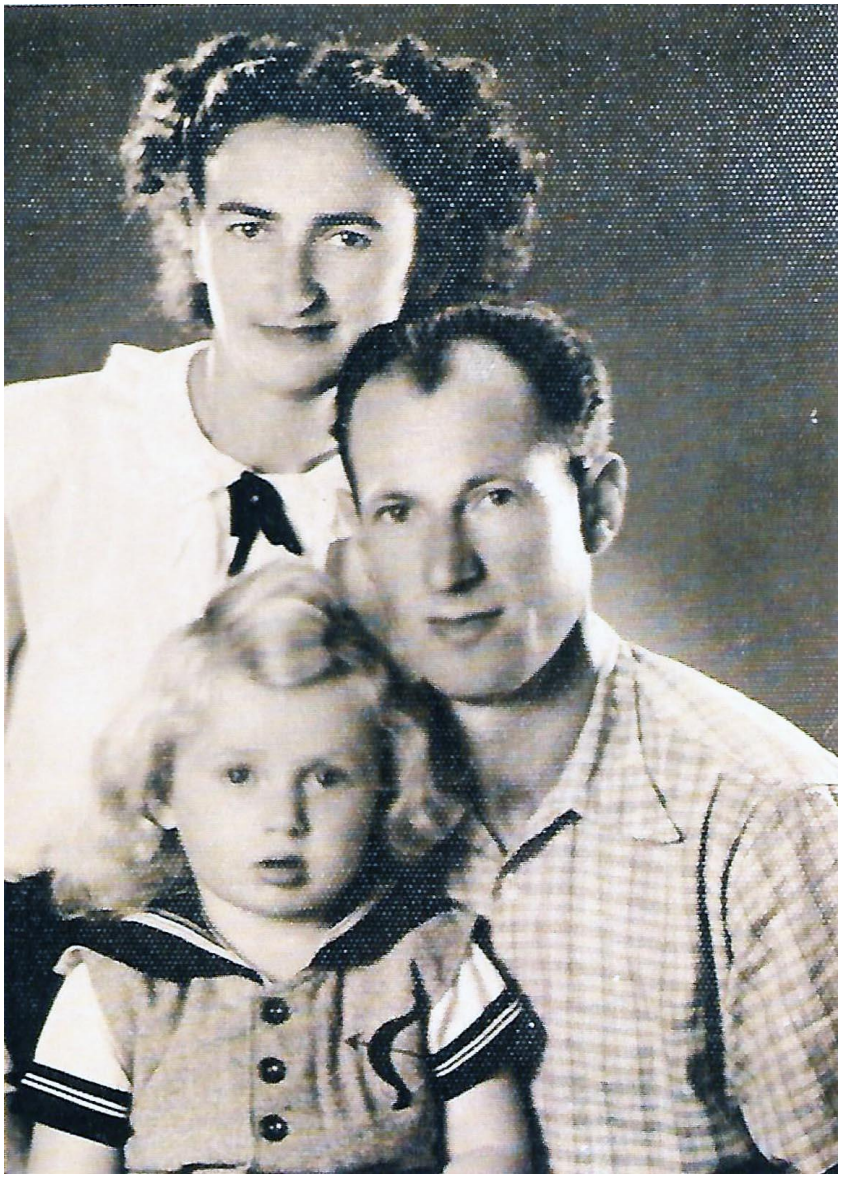

משפחת מצוצקי, משה זלטה ואליהו הקטן, בארץ

תרגום מרוסית

א י ש ו ר

בספר הרישום של סגל המוראים והסמלים של גדוד קלעי הגברדיה ה־291 לשנת 1945-46 רשום:

„מודצקי משה בן שלום־בר, סרג'נט, מפקד המחלקה של חטיבת הקלעים ה־2. נולד בשנת 1916, יהודי, מקום הולדתו ומגוריו - פולין, בעיר אוסטרוב-מזובצק, רחוב פיזקולטורה 40. מ־5.4.38 עד 9.39 הוא שירת בצבא הפולני. נקרא לשירות בצבא הסובייטי ב־25.2.44 ע"י הקומיסריון הצבאי האזורי בעיר בוכרה. הגיע לגדוד ב־29.4.45 מגדוד המלואים ה־234, נכצע ב־21.1.45. קבל מדליה „בעד גבורה". שוחרר ב־25.5.46 לפי מקודה מס.0144".

אסמכתא: אופ.303223, ד.2, ל.20.

איסף.נובוסולוב.
וריא-מנהל הארכיון (-) נזרוב

"30" באוקטובר שנת 1956.
מס.861025.

המחלקה הקונסולרית של שגרירות ספס"ר בישראל מאשר את נכונות החתימה והחותמת הנ"ל של וריא-מנהל הארכיון הח' נזרוב.
העיר רמת־גן, 28 במאי שנת 1957.
מנהל המחלקה הקונסולרית בישראל
/חותמת השגרירות ספס"ר בישראל/ (חתימה)
המחלקה הקונסולרית.

אני הח"מ נ.שפרוני, בעל משרד לתרגומים המזכיר" בתל־אביב, רחוב אלנבי 132, מצהיר בזה כי שולט אני בהלכה בשפות עברית-רוסית, כי התרגום הנ"ל שנעשה על ידי הוא נכון ומתאים בהחלט למקור הרוסי שהיה לפני עיני.

נ.שפרוני

תעודת מעפיל מספר 133 של אחד ההורים

אליהו מץ מצוצקי חייל צעיר בשארם אל שייח

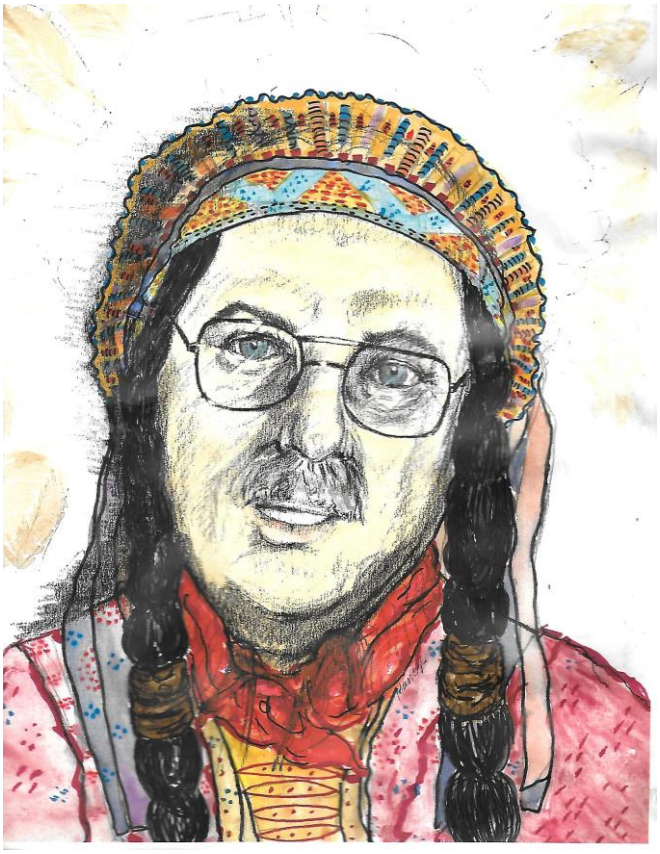

אליהו מץ מצוצקי – "הספר היושב" בלבוש אינדיאני, החיי ביערות העד של מדינת מסצ'וסט

<u>אליהו מץ מצוצקי – בלבוש קוזק רוסי</u>

כריכת ספרו של אליהו מץ – " **מי הוא ישראלי?** "

הדיוקן המצויר הוא **הלל קוק** מפקד האצ"ל באמריקה. הצייר גיימס קונצי שהיה הצייר של נושאת המטוסים אינדפנדנס